

Opinie: Inkomensverschillen worden alsmaar groter: Wie redt 'Jan met de Pet'?

Jos Haartmans is psycholoog & praktijkhouder van POBOS BV Klinische Psychologie te Geleen.

Jos Haartmans
Maandag 4 september 2023 om 11:21

De naam 'Jan met de Pet' werd vroeger gebruikt als aanduiding voor de groep gewone arbeiders met een laag inkomen. Heren uit de hogere klasse droegen een hoed en keken neerbuigend naar het gewone volk waarvan de mannen een pet op hadden.

De kloof tussen (straat)arm en (steen)rijk groeit fors. Dit contrast wordt heel normaal gevonden en zelfs op tv en sociale media gebracht als een vorm van amusement. Zo vergapen op tiktok jongeren zich aan filmpjes over beroemdheden en superrijke kerels, geflankeerd door hun gelifte 'botoxdames' die in Monaco rondjes rijden in Bugatti's en Rolls-Royces. Het zijn ziekmakende sensatiebeelden die zeer uitzonderlijke situaties als normaal afschilderen en suggereren dat rijkdom vanzelfsprekend inherent is aan hoger aanzien en superioriteit als mens.

Prijsstijgingen

Rijkdom betekent onbeperkte financiële mogelijkheden (weliswaar vaak inclusief gegarandeerde hoogmoedswaanzin). Armoede betekent geen luxe, geen geld voor aanvullende zorg en constante stress om rond te komen. Dit is de dagelijkse realiteit voor 'Jan met de Pet'. Zeker met de huidige prijsstijgingen wordt diens leven alsmaar ondraaglijker. Terwijl de rijken van gekkigheid niet weten wat ze met hun geld moeten doen, is 'Jan met de Pet' gedwongen prullenbakken om te kiepen op zoek naar statiegeldflesjes en blikjes. Een uitermate controversiële kwaliteit van leven. Verwerpelijk!

Maar hoe zit het nu eigenlijk met de inkomens(ongelijkheid) in ons land? Ik schets een globaal beeld. Ongeveer 6 á 7 procent van de burgers is zeer arm. Dat zijn mensen die netto per maand tussen de €1090 en €1660 inkomen hebben. Dat zijn doorgaans burgers met een bijstands-, (kleine) Wia- of een AOW-uitkering.

De middeninkomens (79 procent) vormen de grootste groep in ons land, ook wel 'Jan Modaal' genoemd. Inkomen: zo'n 40.000 euro bruto per jaar. Dat is geen vetpot. Het contrast tussen deze groep en de twee groepen die aan de top van de 'inkomenspiramide' staan, is enorm. Daar heb je de topinkomens: personen met een bruto jaarsalaris van meer dan 100.000 euro. Zo'n 3 procent van de bevolking behoort tot deze groep. Dat zijn bijvoorbeeld accountants, huisartsen, zorgbestuurders en advocaten. En dan heb je nog de restgroep: de 'over-de-top-inkomens'. Denk bijvoorbeeld aan bekende artiesten, omroep-bobo's en tv-deskundologen, die naast voetbal nu ook actualiteiten bespreken voor een mega-jaarsalaris. Ook het bedrijfsleven (waarin opvallend veel oud-ministers terechtkomen) keert exorbitante salarissen en bonussen uit. Kijk bijvoorbeeld naar DSM. In 2016 kreeg de erevoorzitter van dit concern 2,2 miljoen euro extra in zijn pensioenpot gestort. Nu is bekendgemaakt dat de zeven hoogste directeuren 6,1 miljoen mogen verdelen en 450 hoge managers 150 miljoen euro voor buitengewone inzet en meerwerk. Het gewone werkvolk moet het doen met vijfhonderd euro 'crisistoeslag'. De huidige topman van fusiebedrijf DSM-Firmenich kan mogelijk een totale loonsverhoging tegemoet zien van 61 procent, waarmee zijn salaris kan oplopen tot zo'n 5,4 miljoen euro. En wat te denken van de oud-topman van ING die in 2022 een bonus kreeg van omgerekend bijna 10 miljoen euro? Volledig van de pot gerukt (sorry).

Belasting

In plaats van voortdurend inkomensongelijkheid te berekenen, in het nieuws te brengen en vervolgens weer gewoon over te gaan tot de orde van de dag, zou de focus meer moeten liggen op de vraag 'Wie is en voelt zich verantwoordelijk voor het welzijn van 'Jan met de Pet'? Wie helpt? Dit moet mijns inziens komen van de in november te kiezen politici. In een land waar 28 miljard wordt uitgegeven aan klimaatdoelen, zou het toch mogelijk moeten zijn een paar miljard te besteden aan de minima. Een extra belastingschijf van 75 procent voor mega-inkomens, vanaf bijvoorbeeld vier ton, zou een stap in de goede richting zijn. Met dat geormerkte geld kunnen bredere steunfaciliteiten voor 'Jan met de Pet' gerealiseerd worden.